

Шэсцьдзсят пяць пасляваенных гадоў... Гэта значыць, што тры пакаленні нашых суайчыннікаў узгадаваныя пад мірным небам; што ровеснікі Перамогі ўжо дачакаліся ўнукаў, і што з кожным годам адыходзяць ад нас апошнія сведкі і непасрэдныя ўдзельнікі трагічных падзей 1941 — 1945-га. Гісторыя ніколі не праходзіць бяспследна, асабліва, калі гэта яшчэ не забытая вайна. Нават калі ты сам не перажыў яе, а ведаеш пра той мужны і суровы час толькі з кніжак, кінафільмаў, успамінаў, дакументаў, якія нясуць у сабе подых эпохі, Вялікай Перамогі. Гэтымі днямі ўсе ўстановы культуры, адукацыі нашай краіны з'яўляюцца арганізатарамі мерапрыемстваў, прымеркаваных да гэтай вялікай даты.

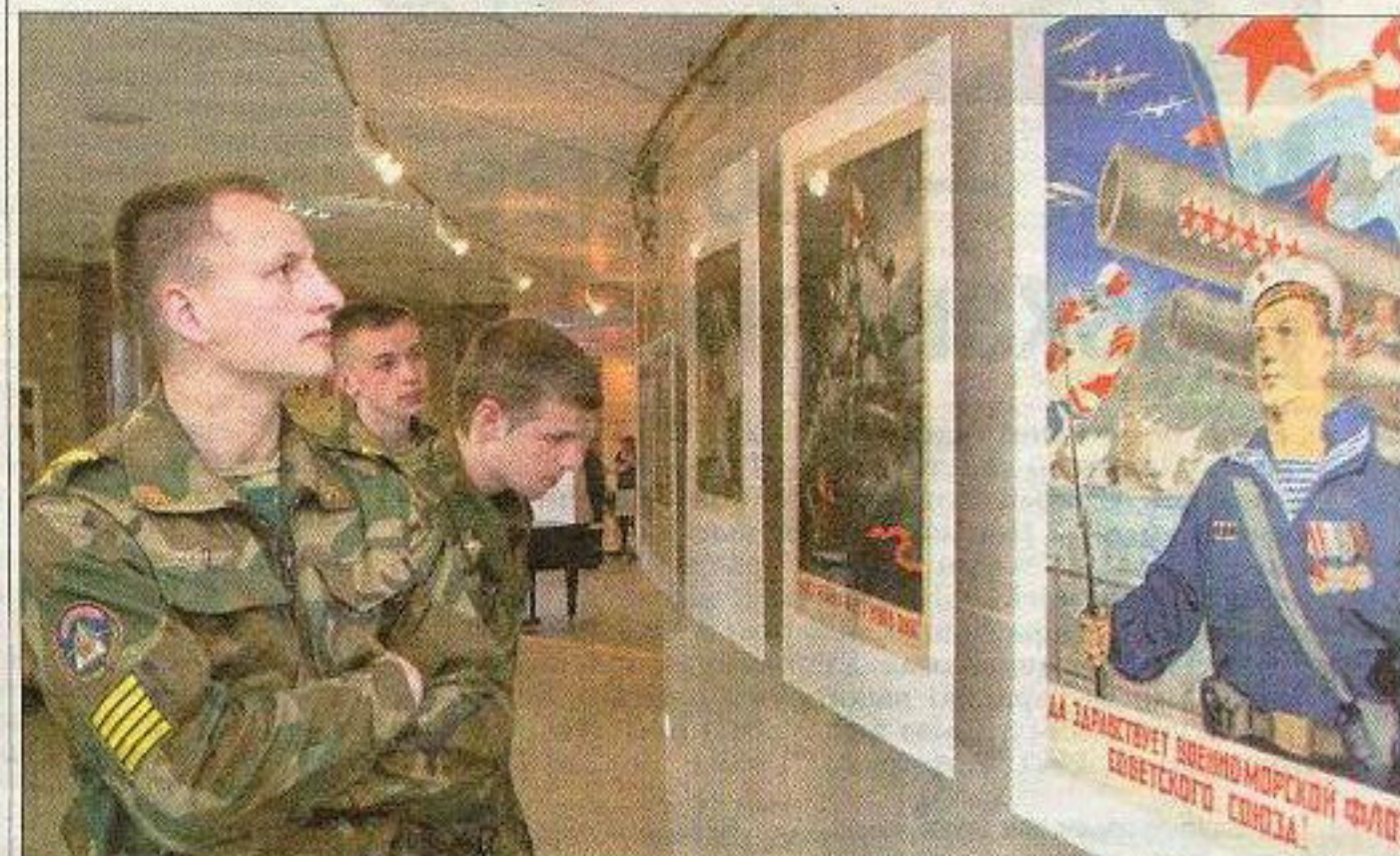


Старшы выкладчык кафедры ідэалагічнай работы Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь падпалкоўнік Сяргей Раўтовіч падкрэсліў, што невыпадкова напярэдадні Вялікай Перамогі ў НББ адкрываецца выстаўка ваеннага плаката. Для ветэранаў, якія прысутнічаюць на мерапрыемстве, гэта напамін пра маладосць, пра таварышаў, якія загінулі на франтах, але адстаялі незалежнасць нашай радзімы. Намеснік дырэктара Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Вячаслаў Казачонак адзначыў, што музей, захоўваючы памяць пра Вялікую Перамогу, штодзённа знаходзіць і новыя сведчанні той вайны, разнастайныя дакументы. Калекцыю музея пачалі збіраць яго супрацоўнікі яшчэ за год да Перамогі, у 1944-м. Адной з першых экспазіцый была менавіта выстаўка ваенных плакатаў. Тады яшчэ не было плаката, што дайшлі да Берліна, тая падзея была яшчэ наперадзе.

У гістарычным дакуменце закладзена вялікая сіла. Засваенне плакатнай спецыфікі таго часу, усведамленне яе функцыянальнай прыроды дазволілі мастакам ваеннага перыяду выпрацаваць асаблівы плакатны стыль, які адрозніваецца патрыятычнай выразнасцю, досціпам выдумкі і нават вялікім пачуццём гумару.

Ветэран Вялікай Айчыннай вайны, партызан брыгады "Беларусь", воін I Беларускага фронту, які браў удзел у штурме Берліна, Уладзімір Пархімчык, стрымліваючы слёзы, падкрэсліў: мерапрыемства важнае, але і цяжкае. Уладзімір Васільевіч падзяліўся ўспамінамі пра сваё партызанскае жыццё, ваенныя

Адна ты на ўсіх, Перамога!



Паслязаўтра наша краіна адзначыць вельмі значную дату — 65-годдзе Вялікай Перамогі. У гэты дзень усенароднай радасці заўсёды блішчаць слёзы на вачах, а сэрцы сціскаюцца ад горычы страт. Але ён быў і застаецца светлым, бо гэта дзень падзеі і веры ў сілы народа, у шчасце мірнага жыцця. З нагоды гэтай падзеі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай і Беларускім дзяржаўным музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны наладзілі рэспубліканскую выстаўку плакатаў вядомых майстроў савецкай плакатнай графікі “Шлях да Перамогі”. Менавіта пра гэтыя шляхі выпрабаванняў, мужнасці і адвагі, пра галоўныя падзеі таго часу праз бяс-

цэнныя выданні, арыгінальныя друкаваныя плакаты франтавой, тылавой, акупацыйнай і партызанскай тэматыкі расказвае экспазіцыя дадзенай выстаўкі. Тут ажылі старонкі слаўнага мінулага, з наведвальнікамі гаворыць сама гісторыя, подзвіг, памяць.

Распачынаючы мерапрыемства, дырэктар НББ Раман Матульскі зазначыў, што за Вялікую Перамогу наш народ заплаціў вельмі дарагой цаной. І чым далей гэта дата, тым больш велічнай яна выглядае. На жаль, штогод адыходзяць ад нас удзельнікі вайны, тыя, хто памятае кожны яе дзень. Часам у кагосьці з’яўляецца спакуса паказаць гэту вайну інакш, перакруціць факты. А калі няма жывых сведкаў,

то сапраўды, няма каму сказаць важнае слова супраць. Але застаюцца дакументы, матэрыялы, рукапісы, напісаныя рукой удзельнікаў тых жудасных падзей. На думку Рамана Сцяпанавіча, адна рукапісная лістоўка, адна насценгазета, якія прэзентуюцца на выстаўцы, па сваім уздзеянні і аргументах пераважаць, можа, і шматлікія навуковыя тамы.

Нацыянальная бібліятэка сумесна з музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны даўно праводзіць сумесную працу па выяўленні тых дакументаў, якія не вядомыя шырокаму колу наведвальнікаў, якія могуць дапамагчы нашым сучасным даследчыкам, навукоўцам высветліць некаторыя малавядомыя старонкі вайны.

дзеянні. Пісьменнік-ветэран Алесь Савіцкі параўнаў плакаты з сапраўднай зброяй і таксама ўзгадаў эпізоды свайго ваеннага шляху.

Старшы навуковы супрацоўнік аддзела навукова-фондавай работы музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Галіна Паўлоўская паведаміла прысутным, што ўжо ў першы дзень вайны перад Саюзам мастакоў СССР была пастаўлена задача: усе свае мастацкія сілы скіраваць у часопіснатырычную графіку і плакат. Першы ж плакат Вялікай Айчыннай вайны быў створаны ўжо да вечара 22 чэрвеня 1941 года, які, дарэчы, прадстаўлены ў экспазіцыі. Яго аўтары — мастакі Кукрыніксы.

(Заканчэнне на стар. 16)

У сховішчах НББ налічваецца каля 200 плакатных лістоў 1941 — 1945 гадоў выдання, больш як 500 адзінак плакатаў захоўваецца ў фондах музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны. На выстаўцы дэманструюцца плакаты першага тыдня, месяца вайны. Усе яны прысвечаны і адлюстроўваюць першыя падзеі Вялікай Айчыннай. Тут напачатку пакуль сімвалічныя, метафарычныя выявы ворага: тарангул, скарпіён. А далей дамінруючым становіцца гераічны плакат.

Прадстаўлены знакамітая серыя плакатаў "Боевой карандаш", якая нарадзілася на другі дзень вайны і існавала ў дні блакаднага Ленінграда (усяго выйшлі 102 нумары), вядомая серыя "Окна ТАСС", якую рабілі маскоўскія мастакі (у 1970 годзе два плакаты ў музей перадалі непасрэдна мастакі Кукрыніксы), а таксама серыя "Вялікая Айчынная вайна", якая акрамя выяў нясе вялікі інфармацыйны матэрыял. У экспазіцыі — класічныя плакаты з калекцый ваенных гадоў бібліятэкі і музея, якія прызнаны лепшымі мастацтвазнаўцамі Савецкага Саюза. Сярод іх аўтараў — І. Таідзе, А. Какарэкін, А. Галаванаў, М. Купрыянаў, В. Дэні, В. Карэцкі, В. Іваноў, Н. Ватоліна, М. Сакалоў... У наведвальнікаў выстаўкі ёсць магчымасць убачыць плакаты беларускіх мастакоў С. Раманава, М. Гуціева, якія выдатна працавалі ў тэме аднаўлення Мінска і праслаўлення беларускіх партызан.

Унёсак плакатыстаў у перамогу над ворагам быў заўважаны кіраўніцтвам савецкай дзяржавы невыпадкова: яны былі ўдастоены Дзяржаўнай прэміі СССР за ваенныя плакаты.

У рамках адкрыцця выстаўкі адбылася прэзентацыя мультымедычнага выдання Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі "Паклонімся вялікім годам: 65-годдзю Вялікай Перамогі прысвячаецца". Адзін з яго складальнікаў загадчык сектара рэтраспектыўнай нацыянальнай бібліяграфіі НББ Людміла Дранец зазначыла, што выданне адлюстроўвае ўклад беларускага народа ў барацьбу з нямецка-фашысцкімі акупантамі і складзена з наступных



раздзелаў: бібліяграфічныя дапаможнікі, падпольны і партызанскі друк, плакаты і песні пра вайну. Першы раздзел заслужвае асобнай увагі. Ён змяшчае звесткі пра дакументы, якія выйшлі ў свет з 1941 года па сённяшні дзень, і ўключае шмат бібліяграфічных запісаў. У гэтым раздзеле прадстаўлены чатыры бібліяграфічныя паказальнікі, якія выдадзены НББ з 1980 па 1996 год. Істотным дадаткам да яго стаў падрыхтаваны бібліяграфічны спіс літаратуры, апублікаванай у 1995 — 2009 гадах. У ім прадстаўлены звесткі пра манаграфіі, аўтарэфераты дысертацый, дысертацыі, нотныя і аўдыёдакументы, картаграфічныя выданні, электронныя рэсурсы на беларускай, рускай і замежных мовах. Другі раздзел кампакт-дыска — падпольны і партызанскі друк, у які ўключаны падраздзелы: газеты, лістоўкі, рукапісныя матэрыялы і насценгазеты. Гэты друк адыграў вялікую ролю ў арганізацыі і дзейнасці партызанскага руху і мае вялікае значэнне для вывучэння гісторыі Вялікай Айчыннай. Першымі падпольнымі выданнямі былі лістоўкі, звароты да насельніцтва, машынапісныя газеты і бюлетэні. На іх старонках змешчаны заклікі ўступаць у партызанскія атрады, весці актыўную барацьбу ў тыле ворага, не выконваць загады і распараджэнні акупацыйных улад. У гэтым раздзеле адлюстраваны электронныя копіі 98 лістовак, 50 назваў газет і газет-плакатаў, а таксама ко-



піі насценгазет і рукапісных матэрыялаў, якія захоўваюцца ў адзіным экзэмпляры і прадстаўляюць адмысловую каштоўнасць для сучаснікаў і будучых пакаленняў.

У раздзеле плакаты ўключаны электронныя копіі плакатных выданняў перыяду Вялікай Айчыннай з фондаў НББ: франтавой, партызанскай, тылавой і акупацыйнай тэматыкі. Завяршае выданне раздзел песень пра вайну: 17 гуказапісаў ваеннай тэматыкі, сярод якіх песні беларускіх кампазітараў І. Лучанка, Л. Захлеўнага. Гэта выданне дапаможа ў вывучэнні гісторыі Вялікай Айчыннай, адыграе вялікую ролю ў патрыятычным выхаванні маладога пакалення і будзе карысным усім, хто захапляецца гераічным мінулым нашай краіны.

2010 год у Беларусі, як і ў іншых краінах постсавецкай прасторы, праходзіць пад знакам значнай даты — 65-годдзя Вялікай Перамогі. Наперадзе шмат сустрэч, цікавых акцый, добрых спраў, прысвечаных гэтай слаўнай дачце. І іх галоўная мэта — атуліць нашай пашанай і ўвагай кожнага ўдзельніка Вялікай Айчыннай вайны, прыгадаць тых, каго, на жаль, ужо няма з намі, запаліць свечку памяці ў сэрцы кожнага нашага сучасніка. Не затуманьваецца слава подзвігу народнага, жыве сёння, і з пакалення ў пакалення ідзе ў заўтра эстафета памяці. А памяць — гэта наша сумленне.

Віктар КАВАЛЁЎ
Фота Кастуся Дробава